
Ψυχοθεραπεία

Τόμος 22 Τεύχος 2 Μάιος - Αύγουστος 2019

Υποστήριξη Νέων Φυσικοθεραπευτών στην Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία,
ο Ρόλος του Μέντορα

Φυτιλή Δήμητρα, Χριστάρα Παπαδοπούλου Αλεξάνδρα, Καλλίστρατος Ηλίας, Ιακωβίδης Πάρης, Μαστρογιάννης
Κωνσταντίνος, Ντίνου Στεφανία Ραφαηλία
Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, Σχολή Επιστημών Υγείας, Τμήμα Φυσικοθεραπείας

DOI: [1055742/XTNG5798](https://doi.org/10.55742/XTNG5798)

Εισαγωγή: Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στον προσδιορισμό των αναγκών των νέων φυσικοθεραπευτών και τις ανάγκες που προκύπτουν ώστε να ξεκινήσουν τη σταδιοδρομία τους ως νέοι επαγγελματίες. Ερευνάται η σημασία δημιουργίας ενός υποστηρικτικού προγράμματος το οποίο θα παρέχει στους απόφοιτους και ιδιαίτερα σε αυτούς που θα ασχοληθούν με τη παιδιατρική αποκατάσταση, βοήθεια στην επίλυση πρακτικών ή ψυχολογικών ζητημάτων τα οποία μπορεί να προκύψουν στην αρχή της σταδιοδρομίας τους, με στόχο τη καλύτερη καθοδήγηση και διαχείριση των περιστατικών τους.

Υλικό-Μέθοδος: Στην έρευνα συμμετείχαν 92 φυσικοθεραπευτές που εργάζονταν σε ιδιωτικά φυσικοθεραπευτήρια, σε δημόσια νοσοκομεία, σε ειδικά σχολεία, σε κέντρα αποκατάστασης και σε κατ' οίκον θεραπείες, στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε τους μήνες Οκτώβριο 2018 έως Ιανουάριο 2019 με τη χρήση ερωτηματολογίου. Στατιστικά εφαρμόστηκαν μέθοδοι περιγραφικής ανάλυσης και διερευνητικής παραγοντικής μεθόδου

Αποτελέσματα: διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ανάγκη υποστήριξης και καθοδήγησης του νέου φυσικοθεραπευτή έτσι ώστε να γίνει ομαλή η ένταξή του στη νέα επαγγελματική του ζωή και να έχει μια επιτυχημένη καριέρα. Οι απόψεις των φυσικοθεραπευτών δεν επηρεάζονται από τα διάφορα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους.

Συμπεράσματα: Κρίνεται απαραίτητη η καθοδήγηση των νέων φυσικοθεραπευτών γενικότερα αλλά και ειδικότερα στην παιδιατρική φυσικοθεραπεία μέσω ενός υποστηρικτικού θεσμού μεντορικής σχέσης

Λέξεις κλειδιά: Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία, Υποστήριξη Φυσικοθεραπευτών, Θεσμός Μέντορα

Supporting Physiotherapy graduates in Pediatric Physiotherapy, Mentor Role

Fitili Dimitra, Hristara-Papadopoulou Alexandra, Kallistratos Ilias, Iakovidis Paris, Mastrogiannis Konstantinos, Ntinou Stefania Rafailia
International University of Greece

Background: This research attempts to determine the needs of the physiotherapy graduates and the needs emerge when they start their career as professionals. Furthermore, the importance of the creation of a supporting program is being investigated, which will assist graduates and specially those who are interested in working in the field of pediatric physiotherapy. The program will provide solutions to graduates for practical or psychological issues, which might arise in the first steps of their career and will provide solid guidance and incident handling.

Material and methods: 92 physiotherapists participated in the study. Those are employed in private physiotherapy centers, public hospitals, school for special needs, recovery centers or home-based therapy in Thessaloniki area. The data was collected by using questionnaires during the months of October 2018 to January 2019.

Results: Descriptive analysis and exploratory factoring methods were applied for the statistical processing, which resulted in the conclusion that there is a need to support and guide the new physiotherapy graduates, so that they can integrate smoothly into their new professional life and have a successful career. The views of physiotherapists are not affected by their various demographic characteristics.

Conclusions: It is necessary to guide the new physiotherapy graduates in general and more particularly in pediatric physiotherapy, through a tutor-based supporting program.

Key words: Pediatric Physiotherapy, Tutor-based Supporting program, Mentor

Εισαγωγή

Η φυσικοθεραπεία τα πρώτα χρόνια εφαρμόζονταν ως επί τω πλείστον σε ενήλικες ασθενείς με ορθοπεδικές παθήσεις. Αργότερα το ενδιαφέρον στράφηκε και στο πεδίο της νευρολογίας. Τα τελευταία χρόνια, υπήρξε μια αύξηση στη ζήτηση υπηρεσιών και μεθόδων για εφαρμογή σε παιδιατρικούς ασθενείς.

Γεννάται όμως το ερώτημα του πόσο έτοιμος είναι ένας προσφάτως αποφοιτήσας από τη σχολή της Φυσικοθεραπείας επαγγελματίας υγείας να φέρει εις πέρας το δύσκολο έργο της εφαρμογής φυσικοθεραπευτικών παρεμβάσεων στον ιδιαίτερα απαιτητικό πληθυσμό των παιδιατρικών ασθενών. Αναμφίβολα το επίπεδο γνώσεων και τεχνικής κατάρτισης των αποφοίτων της σχολής είναι ιδιαίτερα υψηλό, ωστόσο στους παιδιατρικούς ασθενείς απαιτείται γνώση και εφαρμογή ιδιαίτερων δεξιοτήτων, μεθόδων ψυχολογικής υποστήριξης και τεχνικών θετικής ανάδρασης προκειμένου να επιτευχθεί το βέλτιστο θετικό αποτέλεσμα.

Μέντορας είναι ένα πρόσωπο που επιβλέπει τη σταδιοδρομία και επαγγελματική ανάπτυξη ενός άλλου ατόμου, συνήθως νεότερης ηλικίας, μέσω της διδασκαλίας και της συμβουλευτικής, παρέχοντας ψυχολογική στήριξη και ενίσχυση, ορισμένες φορές δε παρότρυνση και υποστηρικτικότητα. Οι σύγχρονοι ερευνητές προσδίδουν δύο μορφές υποστήριξης μέσω του mentoring: την υποστήριξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας και την ψυχοκοινωνική ενίσχυση του καθοδηγούμενου (Bozeman & Feeney, 2007, Kram, 1983, Kram 1985, Ragins & Kram, 2007).

Παραδοσιακά, οι μέντορες είναι πρόσωπα με προηγμένη εμπειρία και γνώση που έχουν δεσμευτεί να παρέχουν ανοδική κινητικότητα και στήριξη στην επαγγελματική ανάπτυξη των προστατευόμενων τους, (Ragins & Scandura 1997). Οι μέντορες εξασφαλίζουν στους νεαρούς ενήλικες λειτουργίες ενίσχυσης της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, όπως η υποστηρικτικότητα, η καθοδήγηση, η διευκόλυνσή τους στην έκθεση και την προβολή τους, προσφέροντάς τους θελκτικές αρμοδιότητες και προστασία. Όλα, στοιχεία που βοηθούν τον νεότερο(επαγγελματία) να θεμελιώσει τον ρόλο του στον οργανισμό (που εργάζεται), να μάθει τα μυστικά-πτυχές του και να προετοιμαστεί για την προαγωγή του σε αυτόν (Kram & Isabella, 1985). Ο μέντορας έχει εμπειρία και δύναμη στον οργανισμό και προσωπικά παραινεί, συμβουλεύει, εξασκεί και προωθεί την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας του καθοδηγούμενου. Η προώθηση της καριέρας του καθοδηγούμενου μπορεί να συμβεί άμεσα μέσω πραγματικής προαγωγής ή έμμεσα, μέσω της επιρροής και της δύναμης του μέντορα σε σχέση με άλλα μέλη του οργανισμού» (Chao, Walz, and Gardner, 1992).

Η προβληματική γύρω από το θέμα συνεχίζεται με τον Johnson (2003) να τονίζει πως το mentoring είναι μια «ευδιάκριτη επαγγελματική δραστηριότητα, μια μοναδική μορφή σχέσης», η οποία «διαφέρει από τη διδασκαλία, την εποπτεία, την παροχή παραινέσεων και τη συμβουλευτική». Το mentoring περιλαμβάνει λειτουργίες υποστήριξης και ανατροφοδότησης χωρίς τη διατύπωση κριτικής και την επιβολή κριτηρίων από την πλευρά του μέντορα (Ambrosetti & Dekkers, 2010)

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι ο προσδιορισμός των αναγκών για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού προγράμματος για τους νέους απόφοιτους

φυσικοθεραπευτές, ώστε να ξεκινήσουν τη σταδιοδρομία τους ως νέοι επαγγελματίες και ειδικότερα στην παιδιατρική φυσικοθεραπεία με τις καλύτερες προϋποθέσεις.

Μεθοδολογία

Σύμφωνα με τους ερευνητικούς στόχους, είναι απαραίτητη η δημιουργία θεματικών ενοτήτων που θα αποτυπώνουν πλήρως τις απόψεις των φυσικοθεραπευτών σχετικά με το θεσμό του μέντορα. Θέματα όπως υποστήριξη σε γνωστικό επίπεδο ή ψυχολογική υποστήριξη, τα χαρακτηριστικά του μέντορα καθώς επίσης και τα χαρακτηριστικά του προγράμματος υποστήριξης. Επίσης άλλα δημογραφικά χαρακτηριστικά όπως φύλο, ηλικία, σημερινή απασχόληση, προϋπηρεσία, κλπ. είναι επίσης χρήσιμα να καταγραφούν για να διαπιστωθούν οι τυχόν επιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις στη μεταβλητότητα των βασικών χαρακτηριστικών της μελέτης μας.

Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν 92 φυσικοθεραπευτές που εργάζονταν σε ιδιωτικά φυσικοθεραπευτήρια, σε δημόσια νοσοκομεία, σε ειδικά σχολεία, σε κέντρα αποκατάστασης και σε κατ' οίκον θεραπείες στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Πρωτόκολλο

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ερωτηματολόγιο και η επιλογή του δείγματος έγινε σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού που ερευνήθηκε με διάστημα εμπιστοσύνης 95%. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε τους μήνες Οκτώβριο 2018 έως Ιανουάριο 2019 με ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε έντυπη μορφή.

Στατιστική Ανάλυση

Αφού προηγήθηκε λογικός έλεγχος των δεδομένων που συλλέχθηκαν με τα ερωτηματολόγια ακολούθησε έλεγχος εσωτερικής συνέπειας με το δείκτη Cronbach Alpha. Για τη διερεύνηση των μεταβλητών του ερωτηματολογίου ελέγχθηκε αρχικά η αντιπροσωπευτικότητα των κατηγοριών των δημογραφικών χαρακτηριστικών, ώστε να αποφευχθεί πιθανή μεροληψία στην περιγραφή των αποτελεσμάτων. Στη συνέχεια για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου που εξετάζουμε εφαρμόστηκαν μέθοδοι πολυπαραγοντικής ανάλυσης και συγκεκριμένα η Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (Principal Component Analysis). Όλες οι στατιστικές δοκιμασίες πραγματοποιήθηκαν με το λογισμικό IBM SPSS Statistics ver. 24 και επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε το $p \leq 0,05$.

Αποτελέσματα

Αρχικά διερευνήθηκε η εσωτερική συνάφεια του ερωτηματολογίου. Από τα δεδομένα του παρακάτω πίνακα παρατηρούμε μία πολύ ικανοποιητική τιμή του δείκτη Cronbach Alpha, ανά ενότητα, πράγμα που σημαίνει ότι οι απαντήσεις δεν δόθηκαν τυχαία και πως αν επαναλάβουμε την έρευνα σε άτομα με τα ίδια χαρακτηριστικά θα

έχουμε τα ίδια αποτελέσματα. Αυτό είναι ιδιαίτερα ευχάριστο γιατί οι ερμηνείες οι οποίες δίνονται στα αποτελέσματά μας είναι χωρίς επιφυλάξεις.

Πίνακας 1. Δείκτης Αξιοπιστίας ανά ενότητα ερωτήσεων

	Ερωτήσεις	Cronbach Alpha
Αναγκαιότητα υποστήριξης	12	0,927
Υποστήριξη στην Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία	9	0,947
Συνδρομή Μέντορα	11	0,938
Χαρακτηριστικά Μέντορα	15	0,932
Χαρακτηριστικά Προγράμματος	12	0,928

Στη συνέχεια στον πίνακα 2, παρατηρούμε τις συχνότητες και τα ποσοστά από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των φυσικοθεραπευτών που συμμετείχαν στην έρευνα και απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Παρατηρούμε ότι όλες οι κατηγορίες αντιπροσωπεύονται αναλογικά και δεν υπάρχουν ανισότητες στην κατανομή του δείγματος πράγμα που σημαίνει ότι δεν αντιμετωπίζουμε πρόβλημα τυχόν μεροληψίας.

Πίνακας 2. Δημογραφικά χαρακτηριστικά συχνότητες και ποσοστά.

	Άτομα	Ποσοστό
Φύλο		
Άνδρας	45	48,9%
Γυναίκα	47	51,1%
Ηλικία		
25 - 30	11	12,0%
31 - 40	17	18,5%
41 - 50	35	38,0%
50 +	29	31,5%
Προϋπηρεσία		
έως 5 έτη	8	8,7%
6-10 έτη	18	19,6%
11-15 έτη	36	39,1%
55 έτη και άνω	30	32,6%
Επαγγελματική Ιδιότητα		
Σε ιδιωτικό φυσικοθεραπευτήριο	41	44,6%
Σε Δημόσιο Νοσοκομείο	12	13,0%
Κέντρο αποκατάστασης	16	17,4%
Ειδικό Σχολείο	8	8,7%
Κατ' οίκον θεραπεία	15	16,3%
Επιπλέον Σπουδές		
Μεταπτυχιακές Σπουδές	17	18,5%
Σεμινάρια Παιδιατρικής Φυσικοθεραπείας	21	22,8%
Άλλα Σεμινάρια	75	81,5%

Από την εφαρμογή της Ανάλυσης σε Κύριες Συνιστώσες, που εφαρμόστηκε χωριστά στις διάφορες ενότητες του ερωτηματολογίου, δημιουργήθηκαν 6 ομάδες μεταβλητών με κοινά χαρακτηριστικά. Σε όλες τις δοκιμασίες εφαρμογής της PCA, οι

δείκτες του ελέγχου ΚΜΟ ήταν πάνω από 0,80 και στατιστικά σημαντικοί ($p < 0,05$) σύμφωνα με τους δείκτες Bartlett όπου μας υποδεικνύουν σαφή συσχέτιση και καταλληλότητα των δεδομένων για την εφαρμογή της παραγοντικής ανάλυσης.

Στον παρακάτω πίνακα 3, παρατηρούμε συνοπτικά αποτελέσματα των έξι (6) νέων παραγόντων οι οποίοι ξεχωριστά ερμηνεύουν για την κάθε ενότητα τα αντίστοιχα ποσοστά μεταβλητότητας των απαντήσεων.

Πίνακας 3. Αποτελέσματα Ανάλυσης σε Κύριες Συνιστώσες (PCA)

Μεταβλητή	% Μεταβλητότητας	Cronbach Alpha	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Χαρακτηριστικά Μέντορα	84,5%	0,879	3,82	0,90
Χαρακτηριστικά Προγράμματος	87,2%	0,932	3,78	0,80
Συνδρομή Μέντορα	78,9%	0,941	3,69	0,88
Ψυχολογική Υποστήριξη	86,3%	0,869	3,2	0,88
Υποστήριξη στην Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία	89,4%	0,912	4,3	0,72
Ιδιότητα Μέντορα	74,6%	0,841	2,7	0,11

Διαπιστώνεται επίσης η σημαντικότητα των επιμέρους παραγόντων σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στη μελέτη μας, αφού όλες οι απαντήσεις έχουν τιμή υψηλότερη του 3 εκτός από την ιδιότητα του μέντορα που έχει τιμή 2,7 και σημαίνει ότι δεν είναι τόσο σημαντική αφού βρίσκεται μεταξύ του «λίγο» και του «μέτρια». Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η υποστήριξη στην παιδιατρική φυσικοθεραπεία καθώς η μέση τιμή (4,3) είναι μεταξύ του «πολύ» και του «πάρα πολύ».

Συζήτηση

Με τη λήψη του πτυχίου της φυσικοθεραπείας, ο νέος φυσικοθεραπευτής είναι θεωρητικά καταρτισμένος έτσι ώστε να ξεκινήσει την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Τα παιδιατρικά περιστατικά χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης, διαχείρισης, προσέγγισης και αξιολόγησης, η οποία διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία και την πάθηση, αλλά και με το περιβάλλον και τα ερεθίσματα που έχει δεχτεί το κάθε παιδί.

Οι φυσικοθεραπευτές που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα περιστατικά που αναλαμβάνουν έρχονται συχνά σε δίλημμα σχετικά με την καταλληλότερη μέθοδο που πρέπει να εφαρμόσουν με σκοπό τη βέλτιστη αποτελεσματικότητα για τη βελτίωση της ζωής του ασθενούς. Επιπλέον χρειάζεται να αποκτήσουν την εμπιστοσύνη του ασθενή και τη συνεργασία του. Εκτός από τη γνώση του αντικειμένου τους, χρειάζεται να έχουν και ψυχολογική ισορροπία και οξυμένη διαίσθηση να αντιμετωπίζουν τις διάφορες συγκρούσεις που παρουσιάζονται στην επαγγελματική τους καθημερινότητα. Αυτές όμως οι ιδιότητες αποκτούνται κυρίως με την εμπειρία, αλλά μπορούν και να διδαχθούν βιωματικά με τη συμμετοχή σε μεγαλύτερους οργανισμούς απασχόλησης ή μέσω σεμιναρίων για την αντιμετώπιση κρίσεων.

Οι τεχνικές που διδάσκονται στη βασική τους εκπαίδευση είναι πολλές αλλά χωρίς να είναι πάντα ξεκάθαρη η κλινική εφαρμογή τους. Επίσης, η ποικιλομορφία των παθήσεων αλλά και η ίδια η σωματοδομή των ατόμων μπορούν να κάνουν μια πάθηση να εμφανίζει διαφορετικά συμπτώματα στον κάθε ασθενή.

Η μελέτη μας έδειξε ότι η πλειοψηφία των φυσικοθεραπευτών χρειάστηκε καθοδήγηση και υποστήριξη στο ξεκίνημα της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του.

Στη σειρά ορισμών που παραθέτουν στο έργο τους οι Bozeman & Feeney (2007), ξεκινώντας από μελέτες του 1984, διακρίνονται πολλά κοινά στοιχεία στον ορισμό του mentoring. Κάποια από αυτά συμφωνούν με τις απαντήσεις που πήραμε από τα ερωτηματολόγια όπως το να παρέχει ψυχολογική στήριξη και ενίσχυση, καθώς και ορισμένες φορές δε, παρότρυνση και υποστηρικτικότητα (sponsoring). Στα ίδια αποτελέσματα καταλήγουν και οι Kram & Isabella (1985) όπου σημειώνουν πως οι μέντορες εξασφαλίζουν στους νεαρούς ενήλικες λειτουργίες ενίσχυσης της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, όπως η υποστηρικτικότητα και η καθοδήγηση. Η L. Eby (1997), υποστηρίζει πως: «mentoring είναι μια έντονη αναπτυξιακή σχέση με την οποία παρέχονται στον καθοδηγούμενο (protégé) συμβουλευτική, καθοδήγηση και ευκαιρίες ανάπτυξης από τον μέντορα, ο οποίος με τη σειρά του, διαμορφώνει τις επαγγελματικές εμπειρίες του καθοδηγούμενου του». Οι Chao, Walz, and Gardner, (1992) φτάνουν στα ίδια συμπεράσματα πως ο μέντορας συμβουλεύει, εξασκεί και προωθεί την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας του καθοδηγούμενου

Οι Ragins, Cotton, & Miller, 2000 και Bozeman & Feeney, 2007, ανέφεραν πως ο μέντορας μπορεί να είναι ή να μην είναι στον (ίδιο) οργανισμό με τους εργαζόμενους, οι φυσικοθεραπευτές τις έρευνες μας θεωρούν πως δεν πρέπει απαραίτητα να βρίσκεται και να εργάζεται στον ίδιο χώρο με τον νέο φυσικοθεραπευτή, αν και θα ήταν χρήσιμο, αφού το 50% μας απάντησαν «πολύ» έως «πάρα πολύ».

Συνεπώς, η μεντορική σχέση ασκεί θετική επίδραση στη δημιουργική ανάπτυξη του επαγγέλματος (Andrews et al, 2007; Ingersoll and Kralik, 2004; Marable and Raimondi, 2007) και συμβάλλει στην επιτυχία των νέων επαγγελματιών (Andrews et al, 2007).

Η δημιουργία του θεσμού ενός οργανωμένου προγράμματος υποστήριξης και καθοδήγησης μέσω «μέντορα» κρίνεται ως η ιδανική για την ομαλή αφενός ένταξη στο επάγγελμα και αφετέρου για την ιδανική εξέλιξη του φυσικοθεραπευτή που στόχο τους είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των συνανθρώπων μας.

Συμπεράσματα

Από τη στατιστική ανάλυση που προηγήθηκε παρατηρήσαμε ότι σε όλες τις ερωτήσεις η πλειοψηφία των φυσικοθεραπευτών θεωρεί ότι ο θεσμός του μέντορα είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην ομαλή ένταξη του νέου επαγγελματία φυσικοθεραπευτή καθώς του παρέχει εξατομικευμένη βοήθεια σχετικά με ζητήματα γενικής και ειδικής διαχείρισης περιστατικών, αλλά και ζητήματα ψυχολογικής και γενικότερης επαγγελματικής φύσεως. Κατά γενική ομολογία ο μέντορας πρέπει να

διαθέτει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά έτσι ώστε να λειτουργεί ως πρότυπο για τον νέο επαγγελματία φυσικοθεραπευτή και να του παρέχει ευκαιρίες για έμπνευση και περαιτέρω βελτίωση. Υπήρχε μεταβλητότητα στις απόψεις που λάβαμε από του ερευνώμενους φυσικοθεραπευτές σε όλες τις ερωτήσεις από το «καθόλου» έως το «πάρα πολύ». Οι υψηλότερες όμως συχνότητες παρατηρήθηκαν στις απαντήσεις άνω του «μέτρια». Αυτός ήταν και ο λόγος που είχαμε αυξημένη μέση και διάμεση τιμή στους άξονες που αξιολογούσαν τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Οι δείκτες αξιοπιστίας έδειξαν ότι το ερωτηματολόγιό μας ήταν αφενός στο σύνολό του αξιόπιστο αφετέρου όλες οι ερωτήσεις ήταν χρήσιμες και σημαντικές καθώς από τη στατιστική επεξεργασία και αξιολόγηση που προηγήθηκε διαπιστώθηκαν υψηλές τιμές στους δείκτες συσχέτισης. Το σημαντικότερο όμως ήταν ότι μέσω της πολυδιάστατης (a priori) ανάλυσης δεδομένων, δημιουργήθηκαν ενότητες ερωτήσεων (συνιστώσες), οι οποίες είχαν κοινά χαρακτηριστικά και απαντούσαν στα ερευνητικά ερωτήματα όπως αυτά τέθηκαν στην αρχή της εργασίας. Χωρίς να τεθούν προϋποθέσεις εκ των προτέρων και αποδοχές σχετικά με τις κοινές μεταβλητές, από την εφαρμογή της μεθόδου PCA «Ανάλυσης σε Κύριες Συνιστώσες», δημιουργήθηκαν οι άξονες αξιολόγησης των ερευνητικών μας ερωτημάτων. Σε όλες τις περιπτώσεις οι κύριες συνιστώσες που δημιουργήθηκαν είχαν υψηλό ερμηνευτικό ποσοστό της συνολικής διακύμανσης και μας οδήγησαν σε ασφαλή, από στατιστικής απόψεως, συμπεράσματα. Για να διαπιστώσουμε αν η μεταβλητότητα στις απόψεις των φυσικοθεραπευτών οφείλεται σε κάποιο από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματός μας εφαρμόσαμε περισσότερους στατιστικούς ελέγχους διακύμανσης. Από αυτές τις δοκιμασίες, παρότι υπήρχαν μικρές διαφοροποιήσεις στις απόψεις, δεν προέκυψε οποιαδήποτε στατιστικά σημαντική εξάρτηση π.χ. από το φύλο, την ηλικία, την προϋπηρεσία ή το επίπεδο της επιπλέον εκπαίδευσης. Το αποτέλεσμα αυτό είναι σημαντικό καθώς μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οποιοδήποτε σχεδιασμός προγράμματος «θεσμού του μέντορα» μπορεί να προσαρμόζεται χωρίς να λαμβάνει υπόψη κάποιες ιδιαιτερότητες των ατομικών χαρακτηριστικών των φυσικοθεραπευτών. Εκτιμούμε επίσης ότι αν θέταμε επιπλέον κριτήρια π.χ. την οικογενειακή κατάσταση ή την περιοχή που βρίσκεται ο χώρος απασχόλησης ή ο τόπος διαμονής, ούτε αυτό θα επηρέαζε τις απόψεις των φυσικοθεραπευτών.

Βιβλιογραφία

1. Ambrosetti, A., Dekkers, J. (2010). The Interconnectedness of the Roles of Mentors and Mentees in Pre-service Teacher Education Mentoring Relationships. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(6), 42–55.
2. Andrews, S.P., Gilbert, L.S., & Martin, E.P. (2007). The first years of teaching: disparities in perceptions of support, *Action in Teacher Education*, 28(4), pp. 4 – 13.
3. Bozeman, B. Feeney, M. K. (2007). Toward a Useful Theory of Mentoring: A Conceptual Analysis and Critique. *Administration & Society* 39 (6), 719-739.
4. Chao, G. T., Walz, P. M., & Gardner, P. D. (1992). Formal and informal mentorships: A comparison on mentoring functions and contrast with non-mentored counterparts. *Personnel Psychology*, 45(3), 619-637.

5. Eby, L. T. (1997). Alternative forms of mentoring in changing organizational environments: A conceptual extension of the mentoring literature. *Journal of Vocational Behavior*, 51(1), 125-144
6. Ingersoll, R., & Kralik, J. (2004). *The Impact of Mentoring on Teacher Retention: What the Research Says*. Denver, CO: The Education Commission of the States.
7. Johnson, W. B. (2003). A framework for conceptualizing competence to mentor. *Ethics and Behavior*, 13,127151. doi:10.1207/S15327019EB1302_02
8. Kram, K.E. (1983). Phases of the mentor relationship. *Academy of Management Journal*, 26(4), 608-625.
9. Kram, K. E. (1985). *Mentoring at work: Developmental relationships in organizational life*. Glenview, IL: Scott, Foresman.
10. Kram, K. E. Isabella, L. A. (1985). Mentoring alternatives: The role of peer relationships in career development. *Academy of Management Journal*, 28(1), 110- 132.
11. Marable Michele A. Raimondi Sharon L. Teachers' perceptions of what was most (and least) supportive during their first year of teaching Published online: 23 Jan 2007
12. Ragins, B. R., Cotton, J. L., & Miller, J. S. (2000). Marginal Mentoring: The Effects of Type of Mentor, Quality of Relationship, and Program Design on Work and Career Attitudes. *Academy of Management Journal*, 43, 1177-1194.
13. Ragins, B. R., Scandura, T. A. (1997). The way we were: Gender and the termination of mentoring relationships. *Journal of Applied Psychology*, 82(6), 945- 953
14. Ragins, B. R., Kram, K. (2007). *The Handbook of Mentoring at Work: Theory, Research, and Practice*. SAGE Publications.